

Analyzing the Constituent Elements of the Culture of Primary Schools in Saveh City Using Theme Analysis

Hossein Rezaei: PhD student, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran.

Batool Faghiharam*: Faculty Member, Department of Educational Management, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran.

Abolfazl Bakhtiari: Faculty Member, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.

Nader Barzegar: Faculty Member, Educational Management Department, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran.

Leila Sharifian: Faculty Member, Educational Management Department, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran.

Abstract

Purpose: The purpose of this research is to analyze the constituent elements of the culture of primary schools in Saveh city using thematic analysis.

Materials and Methods: The research method was applied according to the purpose, applied according to the type of data, mixed (qualitative-quantitative) of the exploratory type according to the time of data collection, cross-sectional and according to the nature and method of implementation in the qualitative part of thematic analysis and in the quantitative part descriptive survey. Sociostatistics of the qualitative part, the experts included university faculty members and administrators with experience in education and school administrators. The socio-statistics of the quantitative part was 336 people from all administrators and elementary teachers of Saveh city.

Findings: The findings were as follows: 3 comprehensive themes, 14 organizing themes and 85 basic themes were identified for the culture of elementary schools in Saveh city, which according to the prioritization are: cultural infrastructures with 5 organizing themes and 22 basic themes; culture-creating factors with 4 organizing themes and 20 basic themes; And the school with the level of Iranian-Islamic culture with 5 organizing themes and 43 basic themes.

Conclusion: The results showed that the overall fit criterion for the structure of cultural infrastructure is equal to 0.627, the structure of culture-creating factors is equal to 0.661, and the structure of the school with the level of Iranian-Islamic culture is equal to 0.674.

Keywords: optimal model, organizational culture, primary schools, Saveh city.

***Corresponding author:** Faculty Member, Department of Educational Management, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran.

Email: Faghiharam1388@gmail.com

Analyzing the Constituent Elements of the Culture of Primary Schools in Saveh City Using Theme Analysis

Introduction: In the third millennium, instead of emphasizing and paying attention to their devices and equipment, organizations emphasize on human resources and seek to create a sustainable competitive advantage over other organizations. Organizational culture is also a factor that is strengthened and institutionalized by the human resources of the organization and also affects human resources as an important and strategic resource of the organization. Therefore, the attention and recognition of organizational culture and its management in line with the long-term goals and strategies of the organization can have a significant impact on the growth and progress of organizations and become the basis for creating a competitive advantage based on human resources. From another aspect, the correct understanding of the process of any organization is necessary to know the culture that governs that organization. Every organization has its own culture according to its organizational characteristics and approvals. Each organization has its own culture according to the characteristics, characteristics and characteristics of each one. The rich culture of the organization, like a rich force, leads the organization towards its goals, gives the same feeling and perception to the goals of the organization and creates strong motivations in people. Failure to pay attention to organizational culture, if it does not lead to the absolute failure of the organization and failure to achieve the goals and vision of the organization, at least it creates many problems in the process of movement of the organization and requires a lot of energy to solve the problems caused by the culture in order to achieve the goals. Predictably, the organization wastes. Identification and management of organizational culture helps managers to use its strengths with full awareness and vision of the environment that governs the organization and to predict the necessary measures and actions for the weak points. Therefore, the aim of the current research is to analyze the constituent elements of the culture of primary schools in Saveh city using thematic analysis.

Materials and Methods: The research method was applied according to the purpose, applied according to the type of data, mixed (qualitative-quantitative) of the exploratory type according to the time of data collection, cross-sectional and according to the nature and method of implementation in the qualitative part of thematic analysis and in the quantitative part descriptive survey. Sociostatistics of the qualitative part, the experts included university faculty members and administrators with experience in education and school administrators. The socio-statistics of the quantitative part was 336 people from all administrators and teachers of Saveh city.

Findings: The findings were as follows: 3 comprehensive themes, 14 organizing themes and 85 basic themes were identified for the culture of elementary schools in Saveh city, which according to the prioritization are: cultural infrastructures with 5 organizing themes and 22 basic themes including native culture of families, psychological and cultural atmosphere, cultural management and planning, curriculum and educational policies and approaches; Culture-creating factors with 4 organizing themes and 20 basic themes including cultural innovation and dynamism, organizational capital, educational environment based on native culture and cultural enablers; And a school with a level of Iranian-Islamic culture with 5 organizing themes and 43 basic themes including all-round cultural development of students, formation of individual professional ethics, optimal management of schools, scientific development of schools and improvement of school performance. The results showed that the overall fit criterion for the structure of cultural infrastructure is equal to 0.627, the structure of culture-creating factors is equal to 0.661, and the structure of the school with the level of Iranian-Islamic culture is equal to 0.674.

Conclusion: The present research was conducted with the aim of identifying the components of the culture of Saveh primary schools in order to provide an optimal model. In this research, in order to better understand the subject in the field of school culture and also to identify its components, literature review and research background were used as well as the opinions of experts. The research method was applied according to the purpose, applied according to the type of data, mixed (qualitative-quantitative) of the exploratory type according to the time of data collection, cross-sectional and according to the nature and method of implementation in the qualitative part of thematic analysis and in the quantitative part descriptive survey. The statistical population of the qualitative section was experts and academic staff members of universities and administrators with experience in education and school administrators, whose selection criteria have been specified. The statistical population of the quantitative part was all managers and teachers of Saveh city, which were 336 people based on the determined criteria. In the qualitative part, 19 people were interviewed in a targeted way and with a theoretical saturation approach, and in the quantitative part, the Karjesi and Morgan table was used to determine the sample size, and the number of 181 people was determined as the sample size. The quantitative stratified sampling method was a ratio in which two strata were determined, and then according to the size of each stratum, the number of their samples was determined, and then the questionnaire was randomly distributed among them. Out of a total of 181 people, 56 managers and 125 teachers were selected as samples. To collect information in the qualitative part, two documentary (library) and field methods with semi-structured interview tools were used. In the quantitative part, the field method was used to collect data. The tool used in this stage was a researcher-made questionnaire that was obtained during the qualitative stage. The questionnaire has 86 questions in the form of 14 components, which were arranged in the form of a 5-point Likert scale. In order to at least ensure the reliability of the qualitative research, four criteria of validity, reliability, transferability and verifiability were used and the validity of the qualitative part was confirmed. In the quantitative part, in order to determine the validity of the questionnaire, form, content and construct validity were used, and the obtained results indicated the acceptable validity of the questionnaire. Cronbach's alpha coefficient and composite reliability were used to determine reliability. The values of these two coefficients for all research variables were above 0.7, which indicated the reliability of the measurement tool. The method of data analysis in the qualitative part of theoretical coding is derived from the method of thematic analysis using men The software was MAXQDA. The method of data analysis in the quantitative part was confirmatory factor analysis, which was performed using Smart PLS software, where Cronbach's alpha, composite reliability coefficient (CR) and average variance extracted (AVE) indices were calculated for confirmatory factor analysis.

Keywords: optimal model, organizational culture, primary schools, Saveh city

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال چهاردهم، ویژه‌نامه ۱۴۰۲

واکاوی مولفه‌های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه با استفاده از تحلیل

مضمون

حسین رضائی: دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران.
بتول فقیه آرام*: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران.
ابوالفضل بختیاری: عضو هیئت علمی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.
نادر برزگر: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران.
لیلا شریفیان: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر، واکاوی مولفه‌های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه با استفاده از تحلیل مضمون است.

مواد و روش‌ها: روش برحسب هدف، کاربردی برحسب نوع داده، آمیخته (کیفی-کمی) از نوع اکتشافی برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب ماهیت و روش اجرا در بخش کیفی تحلیل مضمون و در بخش کمی توصیفی پیمایشی بود. جامعه‌آماري بخش کیفی، خبرگان شامل اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها و مدیران با سابقه در آموزش و پرورش و مدیران مدارس بودند. جامعه‌آماري بخش کمی، تعداد ۳۳۶ نفر از کلیه مدیران و معلمان ابتدایی شهرستان ساوه بودند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد: تعداد ۳ مضمون فراگیر، ۱۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۸۵ مضمون پایه برای فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه شناسایی شد که عبارتند از: زیرساخت‌های فرهنگی با ۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۲۲ مضمون پایه شامل فرهنگ بومی خانواده‌ها، جو روانی فرهنگی، مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، برنامه درسی و سیاست‌ها و رویکردهای آموزشی؛ عوامل فرهنگ‌ساز با ۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۲۰ مضمون پایه شامل نوگرایی و پویایی فرهنگی، سرمایه‌های سازمانی، فضای آموزشی مبتنی بر فرهنگ بومی و توانمندسازهای فرهنگی؛ و مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی-اسلامی با ۵ مضمون سازمان‌دهنده و ۴۳ مضمون پایه رشد همه‌جانبه فرهنگی دانش‌آموزان، شکل‌گیری اخلاق حرفه‌ای فردی، مدیریت بهینه مدارس، توسعه علمی مدارس و ارتقای عملکرد مدارس.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد معیار کلی برازش برای سازه زیرساخت‌های فرهنگی برابر ۰/۶۲۷، سازه عوامل فرهنگ‌ساز برابر ۰/۶۶۱ و سازه مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی-اسلامی برابر ۰/۶۷۴ است.

واژگان کلیدی: الگوی بهینه، فرهنگ سازمانی، مدارس ابتدایی، شهرستان ساوه

***نویسنده مسؤول:** عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران.

Email: Faghiharam1388@gmail.com

مقدمه

در هزاره سوم، سازمان‌ها به جای تأکید و توجه بر دستگاه‌ها و تجهیزات خود، بر منابع انسانی تأکید داشته، به دنبال آن هستند تا از این طریق مزیت رقابتی پایداری را نسبت به سایر سازمان‌ها خلق نمایند. فرهنگ سازمانی نیز عاملی است که توسط منابع انسانی سازمان مورد تقویت و نهادینه سازی قرار می‌گیرد و همچنین بر منابع انسانی به عنوان منبع مهم و استراتژیک سازمان تأثیر می‌گذارد. بنابراین توجه و شناخت فرهنگ سازمانی و مدیریت آن در راستای اهداف بلندمدت و استراتژی‌های سازمان می‌تواند تأثیر بسزایی را در رشد و پیشرفت سازمان‌ها داشته و زمینه ساز ایجاد مزیت رقابتی مبتنی بر منابع انسانی گردد (ساسانیان و همکاران ۱۳۹۹). از جنبه ای دیگر دیگر لازمه درک صحیح فرایند هر سازمان شناخت فرهنگ حاکم بر آن سازمان است. هر سازمانی با توجه به خصوصیات و اصوب سازمانی اش فرهنگ خاص خود را دارد (یوسف ۲۰۲۰).

هر سازمانی با توجه به ویژگی‌ها، مشخصات و ویژگی‌های هر یک فرهنگ خاص خود را دارد (واکلی ۲۰۲۰). فرهنگ غنی سازمان همانند یک نیروی غنی، سازمان را به سمت اهداف برده، احساس و ادراک یکسان به اهداف سازمان می‌دهد و انگیزه‌های قوی در افراد به وجود می‌آورد. عدم توجه به فرهنگ سازمانی، اگر منجر به شکست مطلق سازمان و نرسیدن به اهداف و چشم‌انداز سازمان نشود، حداقل اشکالات متعددی را در روند حرکت سازمان ایجاد کرده و انرژی زیادی را برای حل معضلات ایجاد شده ناشی از فرهنگ، جهت رسیدن به اهداف پیش‌بینی شده سازمان هدر می‌دهد. شناسایی و مدیریت فرهنگ سازمانی به مدیران کمک می‌کند تا با آگاهی و دید کامل نسبت به فضای حاکم بر سازمان از نقاط قوت آن استفاده نموده و برای نقاط ضعف، تدابیر و اقدامات لازم را پیش‌بینی نمایند (گراور، تسانگ، پوو ۲۰۲۲).

در این میان آموزش اهمیت زیادی در توسعه افراد و کشورها دارد. بنابراین، آموزش در جوامع مدرن از ارزش بالایی برخوردار بوده است. کیفیت آموزش ارائه شده در مدارس معمولاً بر اساس معیارهای عملکرد مدرسه و اثربخشی مدرسه ارزیابی می‌شود. بهبود اثربخشی مدرسه که یک هدف اساسی برای معلمان، رهبران و جوامع مدرسه است، می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعددی همچون فرهنگ مدرسه قرار گیرد (جیانو جو و همکاران ۲۰۱۸).

باید اذعان داشت مراکز آموزشی نقش مهمی را ایفا می‌کنند. نظام آموزشی کشور در راستای تحقق بخشیدن به اهداف ملی، کوشش‌های زیادی به عمل آورده است تا بتواند با یک برنامه‌ریزی صحیح و اصولی و منطبق با شرایط، امکانات، نیازهای اقتصادی، فرهنگی و سیاسی جامعه با رشد و رشد و پیشرفت افراد را مطابق با توانایی‌ها مؤثر سازد. این امر مهم با درک و فهم فرهنگ یک سازمان آموزشی انجام می‌شود. نظام آموزشی کشور در تربیت نیروی انسانی و فرهنگ پذیری افراد می‌تواند نقش بسزایی در توسعه کشور داشته باشد. نقشی که فرهنگ در رفتار انسان ایفا می‌کند، یکی از مهم‌ترین مفاهیمی است که در علوم رفتاری وجود دارد (نیاز آذری ۱۳۹۵). سازمان آموزش و پرورش، یکی از سازمان‌های مهم و مؤثر در کشور بشمار می‌آید. سازمانی که الگوی تمامی نهادهای رسمی جامعه است و با رشد و توسعه هر جامعه پیشرفته بیانگر آن است که همه این کشورها از آموزش و پرورش کارآمد و اثر بخش برخوردار بوده‌اند. جایگاه تحقق اهداف آموزش و پرورش هر کشور، مدارس آن است و بدون شک مدارس متأثر از فرهنگ سازمانی حاکم بر آموزش و پرورش هستند. مدارس از مدیران و معلمان تشکیل شده است و معلمان ارزش‌ها، باورها و انگیزه‌های متفاوت و با این حال یگانه‌ای دارند. بر این اساس شیوه رهبری مدیران آمیخته با هنجارها، ارزش‌ها و باورهای معلمان، فرهنگ مدارس را تشکیل می‌دهد (نیکنامی ۱۳۹۳).

فرهنگ مدرسه، جو مدرسه و مسائل مشابه مرتبط با اصطلاحات آموزشی، موضوعاتی هستند که در دهه‌های

یادگیری بیشتر او تشکیل می‌دهد (کاسکووا و چادی ۲۰۲۱). برای ایجاد یک فرهنگ مناسب در مدارس ابتدایی لازم است مؤلفه‌های سازنده فرهنگ مدارس شناسایی شوند تا بر مبنای آن بتوان الگوی بهینه‌ای را ارائه کرد که م‌سأله و دغدغه اصلی پژوهشگر در این تحقیق می‌باشد. شناسایی هر کدام از این مؤلفه‌ها به مدیران مدارس کمک می‌کند تا فرهنگ سازمان خود را مورد بررسی و ارزیابی قرار دهند و بتوانند با استفاده از مؤلفه‌های سازنده یک فرهنگ مثبتی را در مدارس بنا کنند. از جمله این مؤلفه‌ها به طور خلاصه می‌توان به آینده‌نگری، احساس تعلق به مدرسه، ارتباط با اولیای دانش‌آموزان، اعتماد گروهی و ... اشاره کرد.

«همچنین بر اساس سند بنیادین تحول، نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی و قوام‌بخش آنها گردیده و زمینه‌ساز جامعه جهانی عدل م‌هدوی (عج) و برخوردار از توانمندی‌های تربیتی ممتاز در طراز جمهوری اسلامی ایران است. بر پایه این چشم‌انداز، مدرسه جلوه‌ای است از تحقق مراتب حیات‌طیبه، کانون عرضه خدمات و فرصت‌های تعلیم و تربیتی، زمینه‌ساز درک و اصلاح موقعیت توسط دانش‌آموزان و تکوین و تعالی پیوسته هویت انسان بر اساس نظام معیار اسلامی است» (سند تحول بنیادین ۱۳۹۰).

پژوهشگر با توجه به مطالعات و بررسی‌های صورت گرفته در استان مرکزی (شهرستان ساوه) به این نتیجه رسیده است که در شهرستان ساوه با توجه به وجود شهر صنعتی کاوه، افراد زیادی با فرهنگ‌های متفاوت، به این شهر مهاجرت کرده‌اند که باعث ایجاد چند فرهنگی و ایجاد برخی از مشکلات در میان دانش‌آموزان مدارس این شهر شده است. به طوری که این امر در روند تدریس معلم، همکاری معلمان، توسعه حرفه‌ای معلمان، یادگیری مشارکتی دانش‌آموزان، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و ... اختلال ایجاد کرده است. با توجه به اهمیت بالایی که مدارس در تربیت دانش‌آموزان و در نهایت تربیت جامعه دارد، اینکه معلمان و مدیران از چه فرهنگی برای آموزش

اخیر مورد توجه قرار گرفته‌اند. این جنبه‌ها ارتباط نزدیکی با این واقعیت دارند که نتایج فرآیند آموزش نه تنها به اشکال و روش‌های اعمال شده توسط معلمان، بلکه به محیطی که دانش‌آموزان در آن کار می‌کنند نیز بستگی دارد. به همین دلیل به جو و محیط مدرسه توجه زیادی داشته‌اند. اما متأسفانه تحت فشار شدید دانش، مدارس به علم‌گرایی توجه زیادی داشتند و در همین راستا برخی از جنبه‌های مهم مورد غفلت قرار گرفته است (پتلاک ۲۰۱۹).

در گذر اجتماعی فعلی، کشور ما با مشکلات فرهنگی و اجتماعی متعددی مواجه هست که از اولویت‌های آن می‌توان به مشکلات تربیتی دانش‌آموزان اشاره کرد که به یک «دل‌نگرانی ملی» تعبیر شده است. یقیناً پرداختن به موضوع فرهنگ سازمانی مدرسه، می‌تواند از اولویت‌های متخصصان آموزشی برای بهبود و تغییرات در این راستا باشد (تسلیمی و همکاران ۱۳۹۹). همچنین در زمینه درک مفهوم فرهنگ سازمانی در سازمان‌های (با ماهیت پویا) در قالب مدل‌ها و الگوهای معین و روابط آن با متغیرهای خرد و کلان سازمانی شواهد ضد و نقیضی وجود دارند (سازمانی و همکاران ۱۳۹۹). فرهنگ حاکم بر شرکت همراه با اعتماد اثرگذار به همکاران و تعهد سازمانی موثر ممکن است تمایل افراد را برای به اشتراک گذاری دانش باعث ارتقا و تضعیف می‌شود (ان‌جی ۲۰۲۲).

بنابراین شناخت فرهنگ مدارس و ویژگی‌های آن به عنوان یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر مطرح است، زیرا مدرسه کانون تغییر و تحولات و فرهنگ هدف آن است و در بلندمدت هرگونه تغییر در فرهنگ مدارس، موجب تغییر در فرهنگ سایر سازمان‌ها می‌گردد. فرهنگ مدرسه می‌تواند فضایی را برای به اشتراک گذاری کارآمد دانش فراهم کند و یا از سوی دیگر این فضا را ببندد. فرهنگ مدرسه تأثیر زیادی بر شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دارد و دانش‌آموز تأثیرات آن را از دریچه نظریه‌های ذهنی خود می‌بیند، تئوری‌های ذهنی دانش‌آموز که تصمیم او را برای ورود به یک برنامه آموزشی نشان می‌دهد، پایه‌ای قوی برای

استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبتی از ۲۰۲ مدرسه انتخاب شد. نتایج اجرای آزمون ضریب همبستگی نشان داد بین همه ابعاد فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه رابطه معنادار مثبت وجود دارد. با اجرای مدل معادله ساختاری اولاً معلوم شد مدل مفروض از برازش قابل قبولی برخوردار است و ثانیاً اثر مستقیم و رابطه معنادار بین فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه تأیید شد. نقش تعدیلگری اندازه مدرسه در رابطه بین فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه با هیچ‌یک از دو روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و رگرسیون سلسله‌مراتبی تأیید نشد.

صفری (۱۴۰۰) در پژوهش خود به «شناسایی عوامل توسعه دهنده فرهنگ تاکید علمی در مدارس: مطالعه پدیدارشناسی» پرداختند. این مطالعه به روش کیفی از نوع پدیدارشناختی انجام شد. حجم نمونه شامل ۲۴ نفر از صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت بودند که با آن‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته صورت گرفت، به طوری که داده‌های لازم بر اساس اشباع نظری جمع‌آوری گردید. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از نرم‌افزار NVivo 10 استفاده گردید. یافته‌های این تحقیق حاکی از آن است که چهار عامل بیش‌ترین نقش را در رشد و توسعه فرهنگ تاکید علمی در مدارس ایفا می‌نمایند. این عوامل عبارتند از: «کیفیت فعالیت‌های آموزشی و پرورشی» دارای بیش‌ترین امتیاز و در جایگاه اول، «بازخورد سازنده» در جایگاه دوم، «کیفیت محیط آموزشی» در جایگاه سوم، «امنیت روانی و شغلی» در جایگاه چهارم قرار گرفتند.

ساسانیان و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود به «ارائه الگوی فرهنگ سازمانی مدارس ابتدایی استان البرز» پرداختند. جامعه آماری شامل متخصصان و صاحب‌نظران آموزش و پرورش و اساتید دانشگاهی استان البرز بودند. ۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند گلوله برفی به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار پژوهش عبارتند از: بررسی اسناد ملی و بین‌المللی مرتبط با موضوع و مصاحبه اکتشافی نیمه ساختار یافته. تحلیل داده‌ها با روش داده‌بنیاد و کدگذاری (باز، محوری و انتخابی)، انجام شد.

و پرورش دانش آموزان بهره می‌برند از اهمیت بالایی برخوردار است. اما متأسفانه در مدارس ابتدایی به خصوص مدارس ابتدایی شهر ستان ساوه فرهنگ مشخصی وجود ندارد که با تکیه بر آن بتوان راهکارهایی را برای اثربخشی آموزش ارائه داد. در واقع مدارس دچار چندفرهنگی هستند و این تنوع فرهنگی در روش‌های آموزشی و تعلیم دانش آموزان اختلالاتی را برای همه بوجود آورده که اثربخشی آموزش را کاهش داده است.

رضانژاد و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود به «فرهنگ سازمانی مدرسه و مدیریت تحول» پرداختند. این پژوهش نشان داد فرهنگ سازمانی بر کیفیت خروجی آموزشی تاثیر می‌گذارد، که در نهایت در جامعه ترکیب می‌شود و به جامعه باز می‌گردد و ارزش‌های پذیرفته شده در طول آموزش را با خود همراه می‌کند. بنابراین لازمه مدیریت تحول در نهاد مدرسه، ایجاد فرهنگ مثبت و قوی سازمانی برای پذیرفتن و انطباق با تحول است.

رنجدوست و نوبری امین (۱۴۰۱) در پژوهش خود به «فرهنگ مدرسه و سلامت روان دانش آموزان: یک مطالعه کیفی» پرداختند. این مطالعه کیفی به روش اقدام پژوهی مشارکتی، به دنبال تاثیر فرهنگ مدرسه بر سلامت روان دانش آموزان بود. جامعه آماری این پژوهش سه دبیرستان متوسطه دوم شهر تبریز بود که از هر مدرسه هشت دانش آموز از سه پایه تحصیلی و حداکثر چهار نفر از کارکنان مدرسه حضور داشتند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه با دانش آموزان، والدین و کارکنان بود. نتایج این بررسی نشان داد فرهنگ مدرسه بر سلامت روان دانش آموزان تاثیرگذار است.

یوسفی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود به «رابطه فرهنگ مدرسه و اثربخشی مدرسه با نقش تعدیلگری اندازه مدرسه (مورد مطالعه: مدارس دوره اول متوسطه استان اردبیل)» پرداختند. جامعه آماری پژوهش همه معلمان مدارس دولتی دوره اول متوسطه استان اردبیل در سال تحصیلی ۱۳۹۷ — ۱۳۹۸ با حجم ۳۰۶۴ نفر از ۴۲۲ مدرسه بود. نمونه آماری پژوهش با حجم ۴۱۸ نفر با

ارتقای سلامت، با شواهد گسترده‌ای برای تأثیر بر سلامت روان دانش‌آموزان مرتبط است. مداخلاتی که بر عناصر اجتماعی-فرهنگی زندگی مدرسه تمرکز دارند و دانش‌آموزان را فعالانه در این فرآیند مشارکت می‌دهند، به طور فزاینده‌ای برای ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان مهم هستند.

کاسکووا و چادی (۲۰۲۱) در پژوهش خود به «تأثیر فرهنگ مدرسه بر تسهیم دانش آموزی بین دانش آموز آموزش و پرورش و معلم تربیتی» پرداختند. این تحقیق نشان داد که نظریه‌های ذهنی دانش‌آموز باید با فرهنگ مدرسه مطابقت داشته باشد. در غیر این صورت، ممکن است دانش‌آموز مدرسه را ترک کند. علاوه بر این، حمایت همکاران و تبیین کافی (مدل سازی از افکار معلم) در تمرین مدرسه، فضایی را برای اشتراک دانش تربیتی و روشن شدن شباهت دانش آموز در مورد آموزش ایجاد می‌کند. داده‌ها از طریق مصاحبه جمع‌آوری و با کدگذاری باز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

هیدایا و اخیانی (۲۰۲۱) در پژوهش خود به «شکل‌گیری شخصیت اولیه کودکان از طریق فرهنگ مدرسه در انقلاب صنعتی ۴,۰» پرداختند. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش کیفی مصاحبه با ۱۵ کودک به عنوان آزمودنی‌های تحقیق می‌باشد. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه، مشاهدات و مستندسازی صورت گرفت. نتایج نشان داد که ساخت شخصیت کودکان در دوران انقلاب صنعتی ۴,۰ می‌تواند از طریق فرهنگ مدرسه، یعنی با ایجاد عادت و الگو سازی توسط معلمان، مدارس و والدین انجام شود. این فعالیت‌ها عبارتند از: (۱) القای نگرش صداقت به کودکان، (۲) القای نگرش مسئولیت‌پذیری در کودکان، (۳) ایجاد نظم و انضباط در کودکان، (۴) القای همکاری.

بنابراین با عنایت به پیشینه پژوهشی و مبانی نظری، دغدغه‌ی اصلی پژوهشگر در این مطالعه شناسایی مؤلفه‌های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه از منظر مدیران و معلمان است. در این میان باید اذعان

بر اساس نتایج، عوامل مؤثر بر فرهنگ سازمانی مدارس ابتدایی ابعادی چون ساختار سازمانی، اهداف سازمانی، سرمایه انسانی، رهبری، راهبرد، سرمایه اجتماعی، محیط سازمانی، تکنولوژی سازمانی و سرمایه روانشناختی می‌باشند.

پورو ناداری و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهش خود به «تحلیل اجرای فرهنگ مدرسه در شکل‌گیری شخصیت دینی دانش‌آموزان» پرداختند. روش مورد استفاده در این تحقیق کمی و به صورت پیمایشی می‌باشد. نتایج پژوهش نشان داد که در فرهنگ مدرسه بر فرهنگ اسلامی تأکید شده و ویژگی دینی آن از طریق فرهنگ مدرسه القا شده است، برخی از کودکان فرهنگ دینی خود را در مدرسه اجرا کرده‌اند مانند خواندن قرآن، حفظ نظافت، نماز خواندن قبل و بعد از مطالعه و احترام به معلمان و بردباری. احمد و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهش خود به «نقش مدیر در توسعه فرهنگ مدرسه» پرداختند. تکنیک‌های جمع‌آوری داده‌ها شامل مشاهده، مصاحبه و مستندسازی است. علاوه بر این، تکنیک‌های جمع‌آوری داده‌ها شامل مشاهده، مصاحبه و مستندسازی است. نتایج نشان داد مدرسه دارای دو نقش است (۱) اجرای مقرراتی که می‌تواند فرهنگ مدرسه را ایجاد کند، مانند نظم، مدارا، صداقت، مسئولیت‌پذیری، غلبه بر مشکلات، و قاطعیت عادلانه به همه اعضای مدرسه. و (۲) ایجاد ارتباط به منظور ایجاد یک رابطه همکاری خوب با همه اعضای مدرسه. علاوه بر این، در توسعه فرهنگ مدرسه هم عوامل حمایتی و هم بازدارنده وجود دارد. مقررات مدرسه و مشارکت جامعه مدرسه از عوامل مهم در توسعه فرهنگ مدرسه هستند. در حالی که عدم انسجام جامعه مدرسه مانعی برای توسعه فرهنگ مدرسه است.

جسیمین و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهش خود به «فرهنگ مدرسه و سلامت روان دانش‌آموزان: یک مطالعه کیفی در مدارس متوسطه انگلستان» پرداختند. اینم تحقیق بیان کرد فرهنگ مدرسه مثبت با رشد مثبت کودک و نوجوان، پیشگیری از خطر موثر و تلاش‌های

پژوهش در هر زمان و ارائه اطلاعات فردی مختار بودند و به آنها اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه میماند و این امر نیز کاملاً رعایت شد. پژوهش حاضر با کد پروپزال ۱۶۲۲۷۳۵۳۷ ثبت شد.

یافته ها

تجزیه و تحلیل داده ها از اصلی ترین و مهم ترین بخش های پژوهش محسوب می شود. طی این فرایند داده های خام مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد و پس از پردازش به شکل اطلاعات ارائه می گردند. روش های مختلفی برای تجزیه و تحلیل داده ها، با توجه به ماهیت آن ها، وجود دارد. کاربرد روش های مناسب منجر به استنتاج ها و نتیجه گیری های معتبر و دقیقی خواهد شد. در این قسمت ابتدا به بررسی شاخص های فرهنگ مدرسه پرداخته شده است. به این ترتیب که شاخص های مذکور با استفاده از مرور ادبیات و مصاحبه با خبرگان حوزه استخراج شده و مدل پژوهش طراحی شد. در نهایت در بخش کمی، به برازش و بررسی مدل تحقیق پرداخته شده است. بدین ترتیب در بخش کیفی، تحلیل مصاحبه ها با استفاده از روش تحلیل مضمون طی چند گام زیر انجام شده است:

مصاحبه های بدست آمده توسط محقق، دو بار بطور کامل مطالعه شده، زیر بخش هایی از متن مصاحبه ها که کلیدی بودند خط کشیده شده، فهرستی اولیه از نکات برجسته موجود در داده ها تهیه شده است و برای تبدیل داده های متنی به داده های استفاده پذیر و فهمیدنی از «بند»، «عبارت» و «کلمه» استفاده شده است. مضامین اولیه شناسایی شده حاصل از مصاحبه با خبرگان تحت عنوان مضامین اولیه بدست آمده است. در مجموع ۵۱ مضمون اولیه از خبرگان احصاء شده است. علاوه بر مصاحبه های صورت گرفته، از دل مبانی نظری و ادبیات و پیشینه تجربی پژوهش نیز مفاهیم مرتبط با فرهنگ مدرسه استخراج شده است. در مجموع ۵۳ مضمون اولیه

داشت که الگوی فرهنگی مناسبی در مدارس ابتدایی این شهر به چشم نمی خورد و در هر یک از مدارس، نظام فرهنگی- تربیتی متفاوتی حاکم است. در نهایت پژوهشگر به دنبال پاسخ گویی به این سوالات است که مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه کدامند، اولویت مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه چگونه است و در نهایت اعتبار مدل بهینه فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه به چه میزان است؟

مواد و روش ها

با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر، واکاوی مولفه های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه با استفاده از تحلیل مضمون بود، روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی برحسب نوع داده، آمیخته (کیفی-کمی) از نوع اکتشافی برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب ماهیت و روش اجرا در بخش کیفی تحلیل مضمون و در بخش کمی توصیفی پیمایشی بود. جامعه آماری بخش کیفی، خبرگان شامل اعضای هیات علمی دانشگاه ها و مدیران با سابقه در آموزش و پرورش و مدیران مدارس بودند. جامعه آماری بخش کمی، تعداد ۳۳۶ نفر از کلیه مدیران و معلمان شهرستان ساوه بودند. در بخش کیفی به روش هدمند و با رویکرد اشباع نظری تعداد ۱۹ مصاحبه انجام شد و در بخش کمی حجم نمونه از طریق جدول کرجسی و مورگان ۱۸۱ نفر تعیین شد. روش نمونه گیری بخش کمی طبقه ای نسبتی بود. برای جمع آوری داده های کیفی از دو روش کتابخانه ای و میدانی با ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد و برای جمع آوری داده های کمی از روش میدانی و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد.

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. همچنین زمان تکمیل پرسشنامه ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال ها، شرکت کنندگان در مورد خروج از

یا مفهوم نیز از پیشینه بدست آمده است که ۱۹ مضمون آن در مصاحبه‌ها نیز احصاء شده بود.

در این گام مضامین اولیه بدست آمده از مصاحبه‌ها و پیشینه با هم ادغام شدند. بر این اساس پس از شناسایی مضامین اولیه، محقق بر روی تحلیل کدها در سطحی کلان‌تر تمرکز نمود و کدهای مختلف را در قالب مضامین مرتب کرده و همه داده‌های کدگذاشته مرتبط با هر یک از مضامین را شناسایی و گردآوری کرده است. به عبارت دیگر مضامین اولیه بدست آمده را تجزیه و تحلیل نموده است و به ترکیب و تلفیق مضامین مختلف پرداخته است و در نهایت «مضامین پایه» را شناسایی کرده است. در مجموع ۸۵ مضمون پایه ارائه شده است. سپس از ترکیب و تلخیص مضامین پایه، مضامین «سازمان‌دهنده» شناسایی شده است. مضامین سازمان‌دهنده، دسته کلان‌تری از کدهاست که به لحاظ موضوعی قابلیت دسته بندی با یکدیگر را دارند. بنابراین یک یا چند کد پایه، یک کد سازمان‌دهنده را تشکیل داده‌اند که در مجموع ۱۴ مضمون سازمان‌دهنده شناسایی شده است.

در نهایت محقق «مضامین فراگیر» را شناسایی نموده است. این مضامین در برگزیده اصول حاکم بر متن به مثابه کل می‌باشند. در این گام نیز که یک دسته‌بندی سطح بالاتر و کلان‌تر می‌باشد یک یا چند مضمون سازمان‌دهنده که از لحاظ موضوعی به هم نزدیک هستند در یک دسته قرار گرفته‌اند که از آن‌ها تحت عنوان مضامین فراگیر یاد می‌شود. در مجموع ۳ مضمون فراگیر شناسایی شد که جلوتر در جدول ۱ به همراه مضامین سازمان‌دهنده زیر مجموعه آن‌ها قابل مشاهده هستند.

۱. ترسیم شبکه مضامین (شناسایی و بازنگری تم‌های اصلی و فرعی) در این مرحله دو کار انجام شده است. ابتدا شناسایی تم‌های اصلی و فرعی انجام شده است و سپس بررسی، بازنگری و پالایش تم‌ها در دستور کار قرار گرفته است. در مرحله شناخت مضامین، سه دسته مضمون پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر توسط محقق شناسایی شد. مضامین پایه شامل کدها و نکات کلیدی

بودند؛ مضامین سازمان‌دهنده شامل مضامین بدست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه و مضامین فراگیر شامل مضامین عالی در برگزیده اصول حاکم بر متن به مثابه کل بودند. در مجموع ۸۵ مضمون پایه، ۱۴ مضمون سازمان‌دهنده و ۳ مضمون فراگیر شناسایی شده بود که در این مرحله محقق تم‌های اصلی و فرعی را مشخص نمود. سپس با کمک خبرگان در قالب یک جلسه بارش مغزی به بررسی و بازنگری آن‌ها پرداخته است. از دیدگاه خبرگان جلسه بارش مغزی تغییرات زیادی در عناوین مضامین بدست آمده صورت گرفت و در نهایت مورد تایید کلی گروه خبرگان قرار گرفته است. تغییرات انجام شده شامل سه تم اصلی و ۱۳ تم فرعی شد و تنها یک تم فرعی تغییر نکرد. همچنین تعدادی از مضامین پایه نیز در این مرحله تغییر نام پیدا کردند و مضامین دیگری جایگزین آن‌ها شدند. بنابراین با بررسی و بازنگری تم‌های بدست آمده، در مجموع ۳ تم اصلی و ۱۴ تم فرعی و ۸۵ مضمون پایه مربوطه تایید نهایی شدند.

با توجه به تحلیل و شناسایی تم‌های فرعی و اصلی و ترسیم شبکه مضامین، محقق مضامین پیشنهاد شده جهت تحلیل داده‌ها را تعریف، تعدیل و داده‌ها را بر اساس آن‌ها تحلیل نموده است. در این گام شبکه مضامین ترسیم شده، بررسی و تجزیه و تحلیل شدند و محقق مضامین بدست آمده را تشریح نمود و الگوهای آن‌ها را شناخت. این اقدامات توسط محقق بدین شکل انجام گرفت که محقق مجدداً به متن اصلی مراجعه کرد و آن‌ها را به کمک این شبکه‌ها تفسیر نمود. همچنین تم‌هایی را که برای تحلیل ارائه کرده بود تعریف نمود و مجدداً مورد بازبینی قرار داد و سپس داده‌های داخل آن‌ها را تحلیل نمود. بدین شکل با تعریف و بازبینی کردن تم‌ها، ماهیت آن چیزی که یک تم در مورد آن بحث می‌کند مشخص شده و تعیین شد که هر تم کدام جنبه از داده‌ها را در خود دارد. با انجام اقدامات مزبور محقق مجدداً توانست مضامین شناخته شده را به روشنی تعریف کند و کلیه تم‌ها و مضامین شناسایی شده مورد تایید قرار گرفتند که جمعاً ۸۵

اساس یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که میزان میانگین متغیرهای تحقیق به جز متغیر برنامه درسی بالای ۳ است، در نتیجه اغلب پاسخ‌ها در بازه بالای ۳ بوده است. همچنین میزان چولگی و کشیدگی برای تمامی متغیرها در بازه ۲ و ۲- قرار دارد که نشان دهنده این است که داده‌ها از توزیع نرمالی پیروی می‌کنند.

مضمون پایه، ۱۴ مضمون سازمان دهنده، ۳ مضمون فراگیر در قالب دو دسته تم‌های اصلی و فرعی بدست آمد. در بخش کمی، یافته‌ها در قالب دو بخش توصیف داده‌ها و تحلیل داده‌ها مورد بررسی قرار گرفته است. در راستای توصیف متغیرهای تحقیق، از شاخص‌هایی همچون میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی بهره گرفته شده است که نتایج به شرح جدول زیر است. بر

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی عامل‌های پژوهش

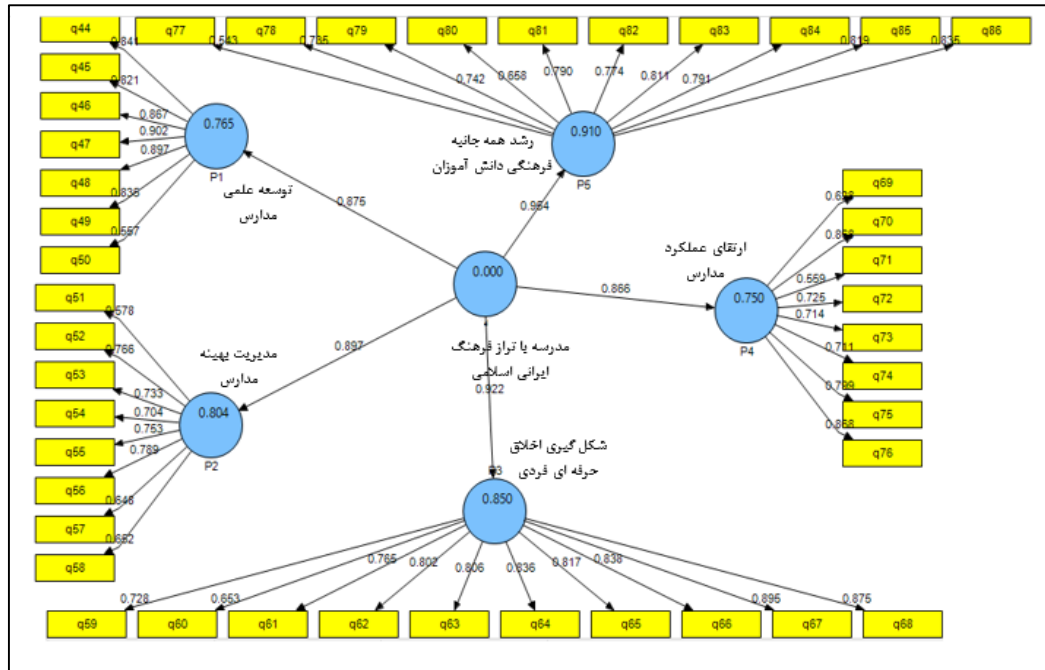
Table 1. Descriptive indicators of research factors

ابعاد	مولفه	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
زیرساخت‌های فرهنگی	سیاست‌ها و رویکردهای آموزشی	۳/۲۹۱	۰/۶۶۷	۰/۶۳۲	۰/۴۸۲
	برنامه درسی	۲/۸۴۲	۰/۹۲۰	۰/۱۸۳	-۰/۴۴۳
	فرهنگ بومی خانواده‌ها	۳/۲۱۰	۰/۸۵۱	۰/۳۶۴	-۰/۵۷۹
	مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی	۳/۲۱۷	۰/۸۷۹	۰/۱۱۷	-۰/۳۹۲
	جو روانی فرهنگی	۳/۷۰۲	۰/۶۸۴	-۰/۲۶۷	۰/۳۳۶
عوامل فرهنگ ساز	توانمندسازهای فرهنگی	۳/۵۵۸	۰/۷۰۱	۰/۳۸۶	-۰/۸۷۵
	نوگرایی و پویایی فرهنگی	۳/۲۷۳	۰/۸۹۷	۰/۳۵۱	-۰/۵۱۷
	سرمایه‌های سازمانی	۳/۴۴۳	۰/۸۷۷	-۰/۰۸۱	-۰/۰۷۳
	فضای آموزشی مبتنی بر فرهنگی بومی	۳/۲۸۰	۰/۹۲۰	۰/۳۳۷	-۰/۵۳۸
مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی-اسلامی	توسعه علمی مدارس	۳/۱۸۱	۱/۰۴۳	۰/۲۳۹	-۰/۸۱۴
	مدیریت بهینه مدارس	۳/۵۸۸	۰/۶۵۶	-۰/۱۸۱	-۰/۱۴۵
	شکل‌گیری اخلاقی حرفه‌ای فردی	۳/۳۵۹	۰/۷۳۶	-۰/۲۸۹	-۰/۰۱۴
	ارتقای عملکرد مدارس	۳/۷۰۲	۰/۶۸۴	-۰/۲۶۷	۰/۳۳۶
	رشد همه جانبه فرهنگی دانش آموزان	۳/۵۰۵	۰/۷۱۲	۰/۳۹۰	-۰/۵۷۶

سنجیده می‌شوند؟ نتایج بدست آمده حاکی از آن است که متغیرهای مشاهده شده به خوبی می‌توانند متغیر پنهان را تبیین کنند. از آنجا که بار عاملی تمام متغیرهای مشاهده شده (مؤلفه‌ها و شاخص‌ها) بزرگتر از ۰/۵ است بنابراین رابطه مطلوبی بین شاخص‌ها (متغیر مشاهده شده) با مؤلفه خود (متغیر پنهان) و بین مؤلفه‌ها با مضمون مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی اسلامی (متغیر پنهان) برقرار است.

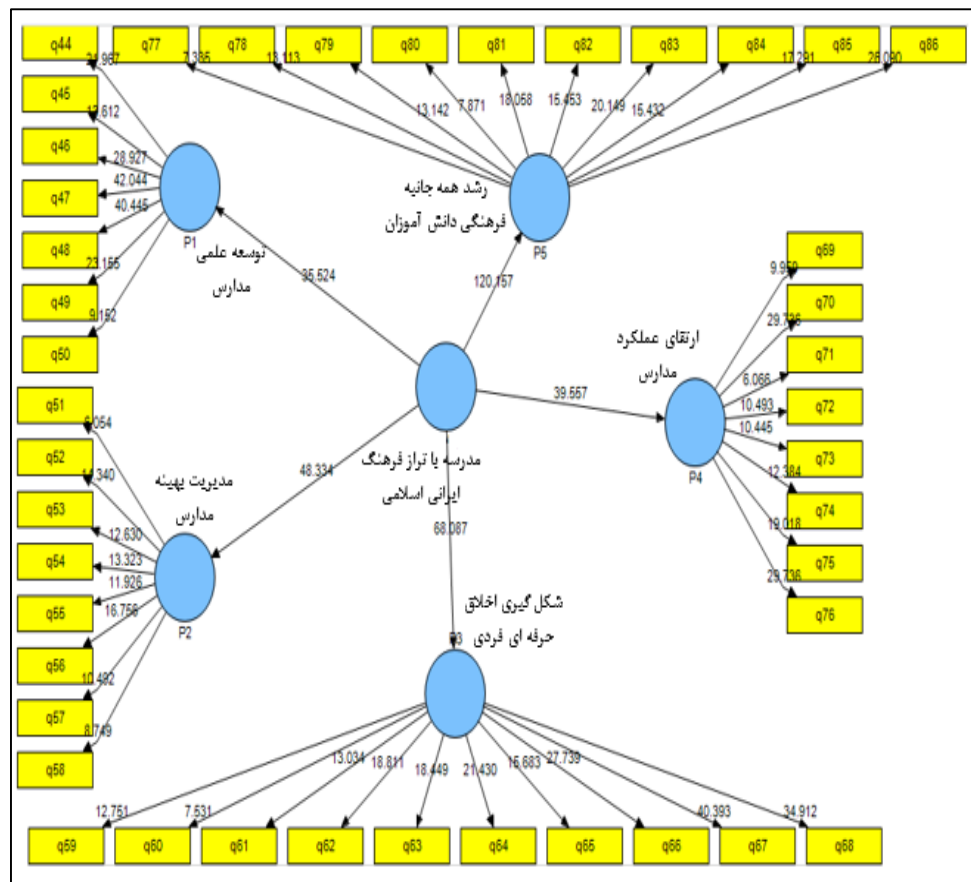
در قسمت کمی تحلیل داده‌ها، تحلیل عاملی تاییدی مضمون فراگیر مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی اسلامی و مضامین سازمان دهنده و پایه آن به شکل نمودارهای زیر است.

نمودار ۱ نشان می‌دهد که آیا متغیرهای اصلی پژوهش به درستی توسط عوامل فرعی (مؤلفه‌ها و شاخص‌ها)

نمودار ۱. مدل اندازه گیری و خروجی بارهای عاملی مضمون مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی اسلامی

Diagram 1. The measurement model and the output of factor loadings of the school theme with the level of Iranian Islamic culture

نمودار ۲. مدل اندازه گیری و خروجی معناداری مضمون مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی اسلامی

Chart 2. Measurement model and meaningful output of school theme with level of Iranian Islamic culture

اولویت مضمین سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی برای هر مضمون فراگیر به این صورت بدست آمده است که مضامین سازمان دهنده مربوط به مضمون فراگیر زیرساخت های فرهنگی به ترتیب اولویت عبارتند از: فرهنگ بومی خانواده ها، جو روانی فرهنگی، مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی، برنامه درسی و سیاست ها و رویکردهای آموزشی؛ مضامین سازمان دهنده مربوط به مضمون فراگیر عوامل فرهنگ ساز به ترتیب اولویت عبارتند از: نوگرایی و پویایی فرهنگی، سرمایه های سازمانی، فضای آموزشی مبتنی بر فرهنگ بومی و توانمند سازهای فرهنگی؛ مضامین سازمان دهنده مربوط به مضمون فراگیر مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی - اسلامی به ترتیب اولویت عبارتند از: رشد همه جانبه فرهنگی دانش آموزان، شکل گیری اخلاق حرفه ای فردی، مدیریت بهینه مدارس، توسعه علمی مدارس و ارتقای عملکرد مدارس.

(۳) اعتبار مدل بهینه فرهنگ مدارس ابتدایی

شهرستان ساوه به چه میزان است؟

نتایج بررسی تحلیل عاملی تاییدی برای تعیین میزان برازش یا اعتبار مدل بدست آمده نشان داد کلیه بارهای عاملی عامل ها بزرگتر از ۰/۵ و مقادیر معناداری (بوت استرپینگ) خارج از مقدار بحرانی $\pm 1/96$ می باشد. لذا همبستگی بین متغیرهای قابل مشاهده با پنهان معنی دار می باشد. شاخص ضریب تعیین و شاخص کلی برازش (GOF) نیز نشان دادند مدل آزمون شده در پیش بینی متغیرهای مکنون درون زا موفق بوده است به طوری که معیار کلی برازش برای سازه زیرساخت های فرهنگی برابر ۰/۶۲۷، سازه عوامل فرهنگ ساز برابر ۰/۶۶۱ و سازه مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی - اسلامی برابر ۰/۶۷۴ بدست آمده است و لذا می توان نتیجه گرفت که مدل های آزمون شده در نمونه مورد بررسی برازش مناسبی دارند.

بر اساس نمودارهای ۱ و ۲، مقدار بوت استرپینگ (آماره t) در تمامی موارد از مقدار بحرانی $\pm 1/96$ بزرگتر است که نشان می دهد همبستگی بین متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان مربوط به خود معنادار است. بنابراین می توان نتیجه گرفت هر متغیر اصلی به درستی مورد سنجش قرار گرفته است.

در نهایت بر اساس یافته های پژوهش سه سوال پژوهش پاسخ داده می شود:

(۱) مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر فرهنگ

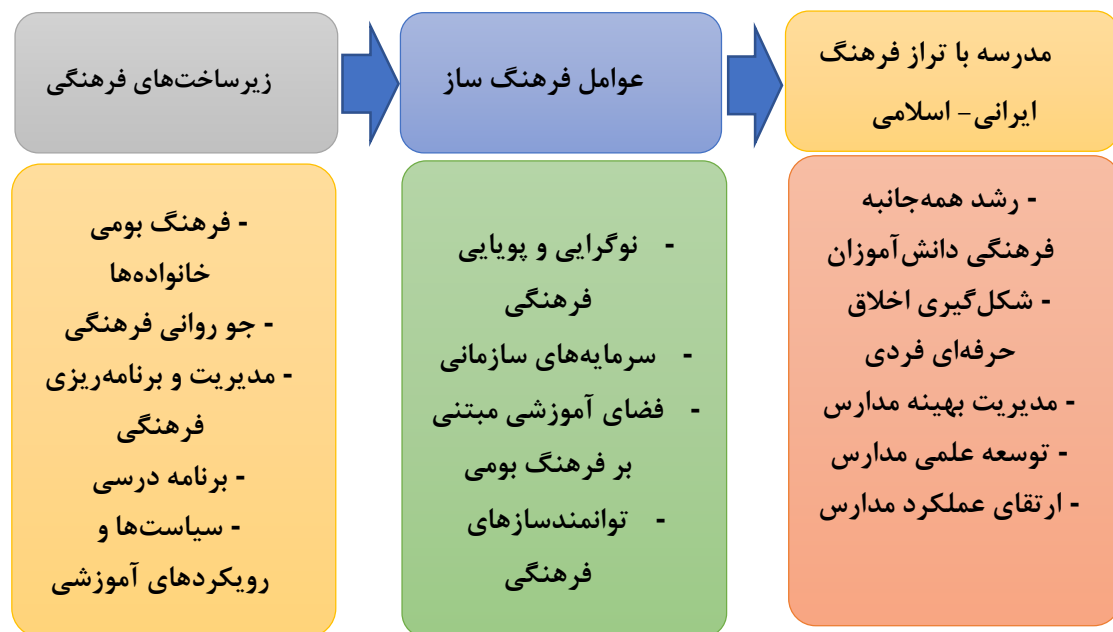
مدارس ابتدایی شهرستان ساوه کدام اند؟

تعداد ۳ مضمون فراگیر، ۱۴ مضمون سازمان دهنده و ۸۵ مضمون پایه برای فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه شناسایی شد. سه مضمون فراگیر عبارتند از: زیرساخت های فرهنگی با ۵ مضمون سازمان دهنده و ۲۲ مضمون پایه شامل سیاست ها و رویکردهای آموزشی (۶ مضمون پایه)، برنامه درسی (۴ مضمون پایه)، فرهنگ بومی خانواده ها (۴ مضمون پایه)، مدیریت و برنامه ریزی فرهنگی (۴ مضمون پایه) و جو روانی فرهنگی (۴ مضمون پایه)، عوامل فرهنگ ساز با ۴ مضمون سازمان دهنده و ۲۰ مضمون پایه شامل توانمند سازهای فرهنگی (۵ مضمون پایه)، نوگرایی و پویایی فرهنگی (۶ مضمون پایه)، سرمایه های سازمانی (۳ مضمون پایه)، فضای آموزشی مبتنی بر فرهنگی بومی (۶ مضمون پایه) و مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی - اسلامی با ۵ مضمون سازمان دهنده و ۴۳ مضمون پایه شامل توسعه علمی مدارس (۷ مضمون پایه)، مدیریت بهینه مدارس (۸ مضمون پایه)، شکل گیری اخلاق حرفه ای فردی (۱۰ مضمون پایه)، ارتقای عملکرد مدارس (۸ مضمون پایه) و رشد همه جانبه فرهنگی دانش آموزان (۱۰ مضمون پایه).

(۲) اولویت مضامین پایه، سازمان دهنده و فراگیر

فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه

چگونه است؟

نمودار ۳. مدل نمایی پژوهش

Diagram 3. The final research model

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی مؤلفه‌های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه به منظور ارائه یک الگو بهینه انجام شده است. در این پژوهش به منظور شناخت بهتر موضوع در زمینه فرهنگ مدارس و همچنین شناسایی مؤلفه‌های آن، مرور ادبیات و پیشینه پژوهش و همچنین بهره‌گیری از نظرات متخصصان استفاده شد. روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی برحسب نوع داده، آمیخته (کیفی-کمی) از نوع اکتشافی برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب ماهیت و روش اجرا در بخش کیفی تحلیل مضمون و در بخش کمی توصیفی پیمایشی بود. جامعه آماری بخش کیفی صاحب نظران و خبرگان شامل اعضای هیات علمی دانشگاه‌ها و مدیران با سابقه در آموزش و پرورش و مدیران مدارس بودند که معیارهایی برای انتخاب آن‌ها مشخص شده است. جامعه آماری بخش کمی کلیه مدیران و معلمان شهرستان ساوه بودند که بر اساس معیارهای تعیین شده ۳۳۶ نفر بودند.

در بخش کیفی به روش هدفمند و با رویکرد اشباع نظری تعداد ۱۹ نفر تحت مصاحبه قرار گرفتند و در بخش

کمی جهت تعیین حجم نمونه از جدول کرجسی و مورگان استفاده و تعداد ۱۸۱ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شد. روش نمونه‌گیری بخش کمی طبقه‌ای نسبتی بود که دو طبقه تعیین شد و سپس با توجه به حجم هر طبقه، تعداد نمونه آن‌ها تعیین شد و سپس به صورت تصادفی بین آن‌ها پرسشنامه توزیع شد. از مجموع ۱۸۱ نفر حجم نمونه تعیین شده ۵۶ نفر مدیر و ۱۲۵ نفر معلم به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات در بخش کیفی از دو روش اسنادی (کتابخانه‌ای) و میدانی با ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. در بخش کمی، برای گردآوری داده‌ها از روش میدانی استفاده شد. ابزار مورد استفاده در این مرحله پرسشنامه محقق ساخته بود که طی مرحله کیفی بدست آمده است. پرسشنامه دارای ۸۶ سوال در قالب ۱۴ مولفه که در قالب طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت تنظیم شد. برای این‌که از موثق بودن پژوهش کیفی حداقل اطمینان حاصل شود، از چهار معیار معتبر بودن، قابلیت اعتماد، انتقال‌پذیری و قابلیت تأیید استفاده شد و اعتبار بخش کیفی تأیید شد. در بخش کمی به‌منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی صوری، محتوایی و سازه استفاده شد و نتایج بدست آمده حکایت از روایی قابل قبول پرسشنامه

به وجود می‌آورد. عدم توجه به فرهنگ سازمانی، اگر منجر به شکست مطلق سازمان و نرسیدن به اهداف و چشم‌انداز سازمان نشود، حداقل اشکالات متعددی را در روند حرکت سازمان ایجاد کرده و انرژی زیادی را برای حل معضلات ایجاد شده ناشی از فرهنگ، جهت رسیدن به اهداف پیش‌بینی شده سازمان هدر می‌دهد. شناسایی و مدیریت فرهنگ سازمانی به مدیران کمک می‌کند تا با آگاهی و دید کامل نسبت به فضای حاکم بر سازمان از نقاط قوت آن استفاده نموده و برای نقاط ضعف، تدابیر و اقدامات لازم را پیش‌بینی نمایند (گراور، تسانگ، پوو ۲۰۲۲).

در این میان آموزش اهمیت زیادی در توسعه افراد و کشورها دارد. بنابراین، آموزش در جوامع مدرن از ارزش بالایی برخوردار بوده است. کیفیت آموزش ارائه شده در مدارس معمولاً بر اساس معیارهای عملکرد مدرسه و اثربخشی مدرسه ارزیابی می‌شود. بهبود اثربخشی مدرسه که یک هدف اساسی برای معلمان، رهبران و جوامع مدرسه است، می‌تواند تحت تأثیر عوامل متعددی همچون فرهنگ مدرسه قرار گیرد (جیائو جو و همکاران ۲۰۱۸).

- اولویت مولفه‌های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی برای هر مضمون فراگیر به این صورت بدست آمده است که مولفه‌های مضمون فراگیر زیرساخت‌های فرهنگی به ترتیب اولویت عبارتند از: فرهنگ بومی خانواده‌ها، جو روانی فرهنگی، مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، برنامه درسی و سیاست‌ها و رویکردهای آموزشی؛ مولفه‌های مضمون فراگیر عوامل فرهنگ-ساز به ترتیب اولویت عبارتند از: نوگرایی و پویایی فرهنگی، سرمایه‌های سازمانی، فضای آموزشی مبتنی بر فرهنگ بومی و توانمند سازهای فرهنگی؛ مولفه‌های مضمون فراگیر مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی-اسلامی به ترتیب اولویت عبارتند از: رشد همه‌جانبه فرهنگی دانش‌آموزان، شکل‌گیری اخلاق حرفه‌ای فردی، مدیریت بهینه مدارس، توسعه علمی مدارس و ارتقای عملکرد مدارس

داشت. برای تعیین پایایی از ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد. مقادیر این دو ضریب برای همه متغیرهای پژوهش بالای ۰/۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن ابزار اندازه‌گیری بود. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی کدگذاری نظری برگرفته از روش تحلیل مضمون با استفاده از نرم افزار MAXQDA بود. روش تحلیل داده‌ها در بخش کمی تحلیل عاملی تاییدی بود که با استفاده از نرم افزار اسمارت PLS انجام شد که شاخص‌های آلفای کرونباخ، ضریب پایایی ترکیبی (CR) و میانگین واریانس استخراجی (AVE) برای تحلیل عاملی تاییدی محاسبه شده است. نتایج بدست آمده بدین شرح است:

- تعداد ۳ مضمون فراگیر، ۱۴ مضمون سازمان دهنده و ۸۵ مضمون پایه برای فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه شناسایی شد. سه مضمون فراگیر عبارتند از: زیرساخت‌های فرهنگی با ۵ مضمون سازمان دهنده و ۲۲ مضمون پایه شامل سیاست‌ها و رویکردهای آموزشی (۶ مضمون پایه)، برنامه درسی (۴ مضمون پایه)، فرهنگ بومی خانواده‌ها (۴ مضمون پایه)، مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی (۴ مضمون پایه) و جو روانی فرهنگی (۴ مضمون پایه)، عوامل فرهنگ‌ساز با ۴ مضمون سازمان دهنده و ۲۰ مضمون پایه شامل توانمندسازهای فرهنگی (۵ مضمون پایه)، نوگرایی و پویایی فرهنگی (۶ مضمون پایه)، سرمایه‌های سازمانی (۳ مضمون پایه)، فضای آموزشی مبتنی بر فرهنگ بومی (۶ مضمون پایه) و مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی-اسلامی با ۵ مضمون سازمان دهنده و ۴۳ مضمون پایه شامل توسعه علمی مدارس (۷ مضمون پایه)، مدیریت بهینه مدارس (۸ مضمون پایه)، شکل‌گیری اخلاق حرفه‌ای فردی (۱۰ مضمون پایه)، ارتقای عملکرد مدارس (۸ مضمون پایه) و رشد همه‌جانبه فرهنگی دانش‌آموزان (۱۰ مضمون پایه).

هر سازمانی با توجه به ویژگی‌ها، مشخصات و ویژگی‌های هر یک فرهنگ خاص خود را دارد (واکلا ۲۰۲۰). فرهنگ غنی سازمان همانند یک نیروی غنی، سازمان را به سمت اهداف برده، احساس و ادراک یکسان به اهداف سازمان می‌دهد و انگیزه‌های قوی در افراد

Daniel C. (2015). School culture and leadership of professional learning communities, *International Journal of Educational Management*, Vol.29, No.5, Pp. 682 - 694

Grover V, Tseng S L, Pu W. (2022). A Theoretical Perspective on Organizational Culture and Digitalization. *Journal of Information & Management*, Vol.59, No.4.

Hartnell C, Ou A, Kinicki A. (2011). Organizational culture and organizational effectiveness: A meta-analytic investigation of the competing values framework's theoretical suppositions. *Journal of Applied Psychology*, Vol.96, No.4, Pp. 677- 694.

Jessiman P, Kidger J, Spencer L. (2022). School culture and student mental health: a qualitative study in UK secondary schools. *BMC Public Health*. Vol.22, No.619.

Lee M, Louis K. (2020). Mapping a strong school culture and linking it to sustainable school improvement, *Teaching and Teacher Education*, Vol.18, Pp. 84-96.

Purkey S C. (1990). A cultural-change approach to school discipline. In O.C. Moles (Ed.), *Student discipline strategies: Research and practice*. New York: State University of New York Press.

Purwandari E, Hadiwinarto H, Zuhri Z (et al). (2022). Analysis of School Culture Implementation in Forming Students' Religious Character, *Indonesian Journal of Islamic Education Studies*, Vol.6, No.1, Pp. 8-29.

Ranjdoost Sh, Nobari Amin S. (1401). Examining multicultural education and the necessity of its existence in the elementary school. The eighth national conference of modern studies and research in the field of educational sciences, psychology and counseling in Iran. [In Persian]

Rezanjad F, Akhavani N, Koh Ken S (et al). (1401). School Organizational Culture and

- نتایج بررسی تحلیل عاملی تاییدی برای تعیین میزان برآزش یا اعتبار مدل بدست آمده نشان داد کلیه بارهای عاملی عامل‌ها بزرگتر از ۰/۵ و مقادیر معناداری (بوت استراپینگ) خارج از مقدار بحرانی $\pm 1/96$ می‌باشد لذا همبستگی بین متغیرهای قابل مشاهده با پنهان معنی‌دار می‌باشد. شاخص ضریب تعیین و شاخص کلی برآزش (GOF) نیز نشان دادند مدل آزمون شده در پیش بینی متغیرهای مکتون درون زا موفق بوده است به طوری که معیار کلی برآزش برای سازه زیرساخت‌های فرهنگی برابر $0/627$ ، سازه عوامل فرهنگ‌ساز برابر $0/661$ و سازه مدرسه با تراز فرهنگ ایرانی- اسلامی برابر $0/674$ بدست آمده است و لذا می‌توان نتیجه گرفت که مدل‌های آزمون شده در نمونه مورد بررسی برآزش مناسبی دارند.

از جمله نقاط ضعف پژوهش می‌توان به محدود بودن جامعه آماری به مدارس ابتدایی شهرستان ساوه اشاره کرد. و همچنین در این باب پیشنهاد می‌شود که این پژوهش با این عنوان در جوامع دیگر نیز مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به خلأ‌های پژوهشی در رابطه با موضوع و همچنین جامع و کاربردی بودن و نو بودن موضوع پژوهش، می‌توان انتخاب مناسب موضوع پژوهش یعنی واکاوی مولفه‌های سازنده فرهنگ مدارس ابتدایی شهرستان ساوه با استفاده از تحلیل مضمون را از جمله نقاط قوت پژوهش حاضر دانست.

References

Ahmad N (2022). The principal's role in developing school culture at sma negeri 5 kupang, *Sociological Education*, Voll3, No.2, Pp. 1-27.

Caskova K, Chudy S. (2021). Influence of school culture on pedagogical knowledge sharing between an education student and a training teacher, *social science*, Vol.9, No.2. Pp. 8-12.

- Xiaoju D, Xiangyun D, Kai Y. (2018). School culture and school effectiveness The mediating effect of teachers' job satisfaction, *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*.
- Yilmaz C, Ergan E. (2008). Organizational culture and firm effectiveness: An examination of relative effects of culture traits and the balanced culture hypothesis in an emerging economy, *Journal of World Business*. Vol.43, No.3, Pp. 290-306.
- Yousefi A, Zahed Bablan A, Moeinikia M. (2021). The Relationship Between School Culture and School Effectiveness with the Moderating Role of School Size: A Case Study of Ardabil Province Junior High Schools, *Organizational Culture Management*, Vol.19, No.2, Pp. 325-351. [In Persian]
- Yusuf F A. (2020). The Effect of Organizational Culture on Lecturers' Organizational Commitment in Private Universities in Indonesia, *International Journal of Higher Education*, Vol.9, No.2, Pp. 16-24.
- Zevnik L. (2010). Forwards a new perspective in cultural studies, in: *International Journal of Cultural studies*, Vol.13, No.4, Pp. 391-408.
- Transformation Management, 7th International Conference on Interdisciplinary Studies in Humanities and Islamic Sciences of Iran, Tehran. [In Persian]
- Safari M. (2021). Identifying the Developing Factors of Academic Emphasis Culture in Tehran Schools: Phenomenological Study, *Knowledge Retrieval and Semantic Systems*, Vol.8, No.27, Pp. [In Persian]
- Sasanian M, Khorshidi A, hamidifar F (et al). (2020). Presentation of organizational culture model of elementary schools of alborz province. *Journal of Psychological Science*. Vol.19, No.93, Pp. 1149-1162. [In Persian]
- Seyedi S M, Shahidi N, Sholeh M. (2014). On the Relationship Among Organizational Culture, Creativity, and Change among the principals of Elementary Schools in Shiraz, *Journal of New Approaches in Educational Administration*, Vol.5, No.17, Pp. 39-54. [In Persian]
- Taslimi M, Farasatkah M, Hassanmorade N. (2020). Typology of the organizational culture of schools, *Journal of New Approaches in Educational Administration*, Vol.11, No.45, Pp. 167-186. [In Persian]
- Walker R. (2020). Communication perspectives on organizational culture and organizational identification. *International Journal of Business Communication*.